

Aan de commissie
Werk en Inkomen, Onderwijs,
Samenleven, Schuldhulpverlening en
Armoedebestrijding en Nationaal
Programma Rotterdam Zuid

Geachte commissieleden,

Op 14 april 2023 heeft de fractie van de PvdA, in een Regeling van Werkzaamheden, gevraagd om tijdens de raadscommissie WIOSSAN in gesprek te gaan over de maatregelen die de gemeente Utrecht hanteert op het gebied van bijstandsregels voor jongeren. Op verzoek van de fractie wordt het evaluatierapport van gemeente Utrecht hierbij betrokken.

Op 11 april jl. maakte het college van de gemeente Utrecht bekend dat zij, tot aan de inwerkingtreding van de mogelijke wetwijziging van de Participatiewet, twee maatregelen voortzetten namelijk:

- De vier weken zoektermijn voor jongeren tot 27 jaar niet meer toepassen;
- De vrijlatingsregeling voor inkomsten en vrijwilligersvergoedingen ook voor jongeren tot 27 jaar te hanteren.

Rotterdam neemt kennis van het signaal dat de gemeente Utrecht wil afgeven met het voortzetten van de maatregelen. In de huidige wet- en regelgeving krijgen alle jongeren een zoekperiode opgelegd. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft toegezegd vervolgstappen te nemen in de herijking van de Participatiewet. In voorbereiding op de herijking van de Participatiewet, heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verschillende thematafels georganiseerd.¹ Binnen het zogenoemde 'spoor 1' worden diverse wetwijzigingen doorgevoerd. De huidige prognose is dat deze wetwijzigingen per januari 2025 geïmplementeerd worden.

Vooruitlopend op de beoogde wetwijzigingen heeft de gemeente Rotterdam al eerder aanpassingen verricht in het beleid. Wanneer geconstateerd wordt dat het opleggen van de zoektermijn schadelijk uitpakt wijken we af van de landelijke wet- en regelgeving. Dit is dan ook de reden dat de zoektermijn binnen de gemeente Rotterdam niet opgelegd wordt bij kwetsbare jongeren. Jongeren die zelfredzaam geacht worden krijgen wel een zoektermijn opgelegd, omdat we vinden dat zij zelf eerst moeten zoeken naar een opleiding of een baan.

¹ Kamerbrief 28 november 2022 [pdf \(overheid.nl\)](https://overheid.nl)

De zoektermijn houdt in, dat de bijstandsaanvraag vier weken na melding in behandeling wordt genomen. Dit is een wettelijke bepaling.² In deze vier weken zoektermijn moeten de jongeren actief op zoek naar werk en/of scholing. De gedachte die hierachter schuilgaat is dat jongeren zich meer bewust worden van hun verantwoordelijkheid om aan het werk te komen. En dat het minder vanzelfsprekend is dat direct een beroep gedaan kan worden op een bijstandsuitkering. Vanuit deze landelijke regels kiest de gemeente Rotterdam er niet voor om de zoektermijn volledig af te schaffen.

De gemeente Rotterdam past de zoektermijn al meer dan drie jaar niet toe bij kwetsbare jongeren in bepaalde categorieën. Die categorieën zijn hieronder toegelicht. In 2020 werd de zoektermijn in de eerste instantie in verband met de corona-maatregelen niet meer toegepast. Daarna kwamen de tijdelijke corona-artikelen 41a en 41b in de Participatiewet. In deze artikelen werd een aantal categorieën jongeren uitgesloten van de vierweken zoektermijn. En er was de mogelijkheid om maatwerk toe te passen. Deze artikelen golden tot en met oktober 2021. Het college heeft in december 2021 besloten de zoektermijn tot 1-7-2022 niet toe te blijven passen voor de categorieën uit de tijdelijke wetsartikelen 41a en b. In juni 2022 is dit besluit verlengd tot en met 31-12-2022. De gemeenteraad is op 6 december 2022 geïnformeerd(22bo006969) dat vooruitlopend op de mogelijke wetswijziging het college heeft besloten om per 01-01-2023 tot in ieder geval 01-01-2024 geen zoektermijn op te leggen als er sprake is van een kwetsbare jongere.

(*) Dit geldt voor de volgende categorieën:

- (*) *Bij de volgende kwetsbare doelgroepen wordt de zoektermijn niet toegepast;*
- a. *Jongeren die in een inrichting verblijven of recht hebben op opvang als bedoeld in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (hierna Wmo 2015);*
 - b. *Jongeren die uiterlijk een jaar voorafgaand aan de melding in een inrichting verbleven of recht hadden op opvang als bedoeld in de Wmo 2015;*
 - c. *Jongeren die uiterlijk een jaar voorafgaand aan de melding bij een pleegouder of in een gezinshuis verbleven als bedoeld in de Jeugdwet;*
 - d. *Jongeren voor wie uiterlijk een jaar voorafgaand aan de melding een kindbeschermingsmaatregel gold die werd uitgevoerd door een gecertificeerde instelling als bedoeld in de Jeugdwet;*
 - e. *Jongeren die niet zijn ingeschreven als ingezetene in de basisregistratie personen of die zonder woonadres, maar met een briefadres zijn ingeschreven in de basisregistratie personen;*
 - f. *Jongeren die uiterlijk een jaar voorafgaand aan de melding ingeschreven hebben gestaan bij het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs;*
 - g. *Jongeren die medisch urenbeperkt zijn of behoren tot de doelgroep loonkostensubsidie.*

Naast de bovengenoemde categorieën heeft het college per december 2022 ingestemd met de mogelijkheid om maatwerk toe te passen. Het college zorg er hiermee voor dat de zoektermijn niet wordt opgelegd bij jongeren voor wie dit nadelig zou uitvallen. De jongeren die wel een zoektermijn opgelegd krijgen zijn zelfredzaam en krijgen duidelijke opdrachten mee. Bijvoorbeeld dat zij zich moeten inschrijven bij een uitzendbureau, moeten oriënteren op een opleiding of een bepaald aantal sollicitaties moeten doen. Door op deze wijze invulling te geven aan de zoektermijn ontvangen de kwetsbare jongeren tijdig de hulp die zij nodig hebben en kunnen de zelfredzame jongeren alsnog invulling geven aan de zoektermijn zoals de wetgever voor ogen heeft.

² Artikel 41 lid 4 van de Participatiewet

Binnen de gemeente Rotterdam hebben 1.017 jongeren zich met een inkomensvraag bij het Jongerenloket gemeld in het eerste kwartaal van 2023. Verder blijkt het volgende:

- 53% van deze jongeren krijgt een zoektermijn opgelegd;
- 47% van deze jongeren krijgt geen zoektermijn opgelegd, waarvan bij ongeveer 18% wordt afgezien van een zoektermijn op grond van maatwerk en 82% vanwege het behoren tot een kwetsbare doelgroep;
- 38% van de jongeren die een zoektermijn opgelegd heeft gekregen in het eerste kwartaal heeft binnen dit tijdvak daadwerkelijk een bijstandsuitkering aangevraagd. Hierbij moet gezegd worden dat nog niet voor alle jongeren de zoektermijn is verstreken. Daarnaast weten we uit ervaring dat een deel van de jongeren zich niet meteen na de zoekperiode meldt voor een uitkering, maar pas een tijd later. Zoals ook in eerdere brieven aan de raad vermeld is, geldt in zijn algemeenheid dat wanneer we alle jongeren een zoektermijn geven (dus incl. de kwetsbare groep), 80% na afloop uiteindelijk alsnog een aanvraag doet voor een bijstandsuitkering.
- Van de jongeren die een zoektermijn hebben doorlopen en daarna alsnog een aanvraag doen, wordt in 82% van de gevallen de bijstandsaanvraag toegekend.
- De gemiddelde afhandelingstermijn van deze aanvragen na de zoektermijn is 20 dagen.

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat we bijna de helft van de jongeren die zich bij het Jongerenloket melden, als kwetsbaar aanmerken. Deze jongeren bieden we direct ondersteuning vanuit de Participatiewet. Een deel van de jongeren die wel een zoekperiode opgelegd krijgt, vraagt geen uitkering aan na vier weken. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat zij in die termijn alsnog een baan of een opleiding vinden, maar feitelijk weten we vaak niet waarom de jongere niet terugkomt. Het college staat achter haar huidige beleid om enkel af te wijken van de landelijke wet- en regelgeving wanneer het gaat om een kwetsbare jongere of wanneer maatwerk nodig is.

Vrijlatingsregeling inkomsten en vrijwilligersvergoedingen

Bijstandsgerechtigden hebben recht op inkomstenvrijlating voor de duur van zes maanden.³ Daarnaast geldt ook een vrijlating voor vrijwilligersvergoeding. Een uitzondering op deze inkomstenvrijlating en vrijlating voor vrijwilligersvergoedingen is de groep jongeren tot 27 jaar. De inkomsten en vrijwilligersvergoeding die zij ontvangen naast hun bijstandsuitkering worden niet vrijgelaten.

Net als de zoektermijn wordt ook de vrijlatingsregeling inkomsten, binnen spoor 1 van de herijking van de Participatiewet gewijzigd. Het is de verwachting dat de nieuwe vrijlatingsregeling ook beschikbaar wordt voor jongeren tot 27 jaar. Echter, ziet het er naar uit dat de doelgroep voor vrijlating van een vrijwilligersvergoeding niet wordt verruimd naar jongeren tot 27 jaar.

In Rotterdam wordt de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de huidige wet- en regelgeving ten aanzien van de vrijlatingsregels ongewijzigd voortgezet. Deze regels blijven van toepassing tot duidelijk is op welke wijze de Participatiewet met spoor 1 wordt gewijzigd. Het is de prognose dat voor het zomerreces de internetconsultatie van het wetsvoorstel wordt gepubliceerd.

³ Artikel 31 lid 2 sub N van de Participatiewet.

Evaluatierapport gemeente Utrecht

De gemeente Utrecht heeft geëvalueerd wat de effecten zijn van de eerdergenoemde maatregelen nadat zij deze in het jaar 2022 hadden voortgezet. In de evaluatie wordt geconcludeerd dat zowel de afschaffing van de zoektermijn als ook de vrijlatingsregels toepassen voor jongeren tot 27 jaar positieve effecten heeft en geen aanzuigende werking heeft. Verder wordt gesteld dat door de afschaffing van de zoektermijn jongeren niet meer lang moeten wachten alvorens zij een uitkering kunnen aanvragen, waardoor hun schulden niet oplopen en de jongeren minder stress ervaren. Gemeente Utrecht stelt dat een mogelijk negatief effect van het afschaffen van de zoektermijn is dat in 2022 meer bijstandsaanvragen zijn afgewezen en ingetrokken in vergelijking met het jaar 2021. De redenen hiervoor kan volgens de evaluatie liggen aan het feit dat jongeren alsnog een baan vinden. Als er sprake was van een zoektermijn dan had de jongere geen bijstandsuitkering aangevraagd.

De gemeente Utrecht heeft voor de kwantitatieve analyse van het afschaffen van de zoektermijn de cijfers van de jaren 2021 en 2022 met elkaar vergeleken. In beide jaren was de vier weken zoektermijn in de gemeente Utrecht afgeschaft. Om het effect van het niet toepassen van de zoektermijn goed in kaart te brengen, had een vergelijking met een jaar waarin de zoektermijn wel werd toegepast (2019) voor de hand gelegen.

Zoals de gemeente Utrecht in haar evaluatie aangeeft, was de maatschappelijke situatie in beide jaren daarnaast erg verschillend. Zo was 2021 een jaar met beperkende coronamaatregelen (o.a. een volledige lockdown en avondklok tot eind april), waardoor werk in sectoren als de horeca wegviel. In 2022 werden na februari de meeste beperkende coronamaatregelen opgeheven en werd de arbeidsmarkt door het UWV als zeer krap aangeduid.

Zoals eerder uiteengezet in deze brief heeft de gemeente Rotterdam al voor publicatie van het evaluatierapport van de gemeente Utrecht, wijzigingen aangebracht in het beleid. Rotterdamse ambtenaren zijn actief betrokken geweest bij de landelijke thematafels, omdat de wijzigingen in de huidige wet- en regelgeving nodig zijn. Wij blijven het belang van het niet opleggen van de zoekperiode bij kwetsbare jongeren en maatwerk onder de aandacht brengen bij het rijk.

Tot slot

Inkomenspolitiek is voorbehouden aan de landelijke overheid, onder meer om rechtsongelijkheid te voorkomen. Het college neemt kennis van de keuze die de gemeente Utrecht heeft gemaakt. Door het niet toepassen van de zoektermijn bij kwetsbare jongeren wijkt de gemeente Rotterdam af van de landelijke wetgeving.

Tegelijkertijd houdt de gemeente Rotterdam zich aan de landelijke wet- en regelgeving door de zoekperiode op te leggen bij jongeren die niet in de uitzonderingscategorieën vallen.

Met vriendelijke groet,

Tim Versnel

Wethouder Werk, Inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-
arbeidsmigranten